

RÄT ESTONIA

IGOR STRAVINSKI

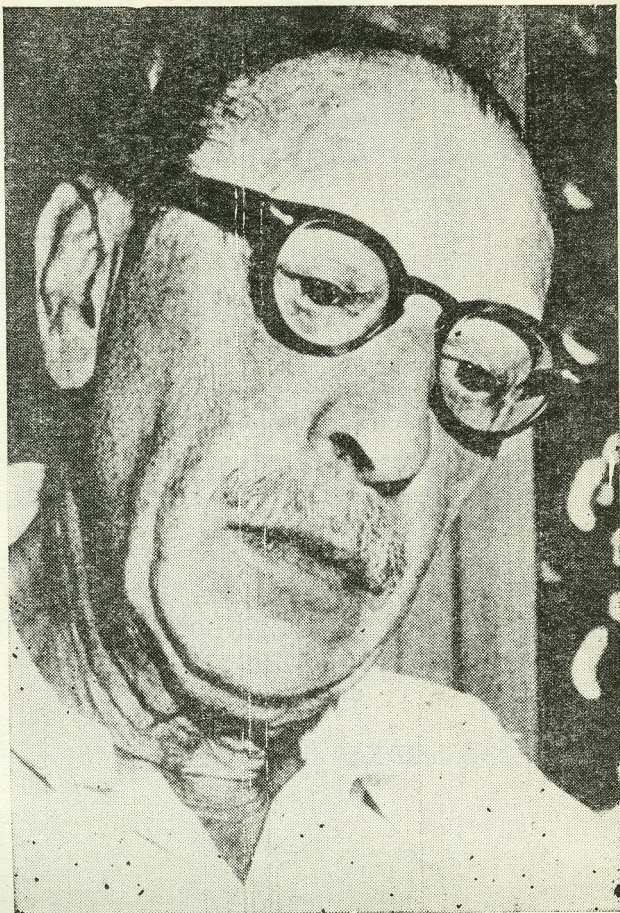
**ELUPÕLETAJA
TÄHELEND**

Ooper 3 vaatuses

WYSTAN HUGH AUDENI ja
CHESTER KALLMANI libreto
WILLIAM HOGARTHI gravüüride
ainetel

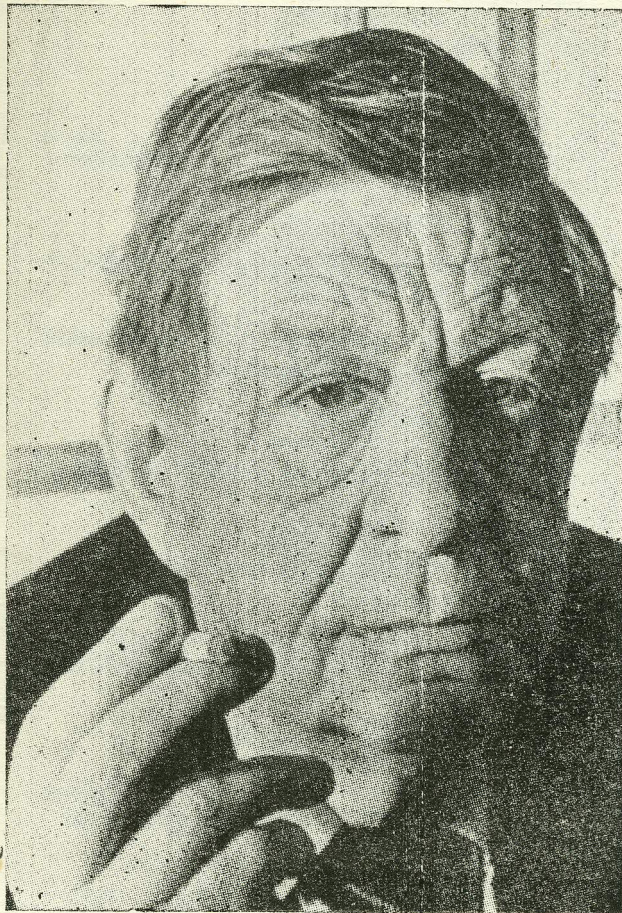
Tõlkinud KULNO SÜVALEP

Esiatendus 1977. a.

IGOR STRAVINSKI (1882—1971)

Vene helilooja, sündis Peterburi lähedal Oranienbaumis, kompositsiooni õppis N. Rimski-Korsakovi juures. Aastail 1910—1920 elas Sveitsis, 1920—1939 Prantsusmaal, alates 1939. aastast USA-s.

WYSTAN HUGH AUDEN (1907—1974)

Inglise luuletaja, näitekirjanik ja esseist. Alates 1939. aastast elas USA-s.

Dirigent:
PEETER LILJE

Lavastaja:
BORIS TÖNISMÄE

Kunstnik:
Eesti NSV rahvakunstnik LEMBIT ROOSA

Koormeister:
Eesti NSV rahvakunstnik UNO JÄRVELA

Kontsertmeisterid:
REET LAUL, HELJU TAUK ja JAANUS JUUL

Orkestri kontsertmeister:
MATI UFFERT

Osades:

Trulove — Eesti NSV rahvakunstnik
TEO MAISTE ✓
Eesti NSV teeneline
kunstnik
MATI PALM

Anne,
tema tütar — MAARJA HAAMER ✓
MARE JÕGEVA
HELVI RAAMAT

Tom Rakewell — ROSTISLAV GURJEV
TIIT TRALLA *Kruus*

Mike Shadow — Eesti NSV teeneline
kunstnik
VOLDEMAR KUSLAP ✓
ARVO LAID

Emand Goose — Eesti NSV teeneline
kunstnik
AINO KÜLVAND
Eesti NSV teeneline
kunstnik
LIA LAATS ✓

Türgi Baaba — Eesti NSV teeneline
kunstnik
LIIDIA PANOVA ✓
EVE NEEM
LEILI TAMMEL

Sellem,
oksjonipidaja — ENNO EESMAA
MAIT ROBAS ✓

Valvur
hullumajas — HARRI ILVES
NEEME KUNINGAS *Sein*

Lõbutüdrukud, pidutsevad noormehed, teen-
rid, linnakodanikud, hullud.

*

Tegevus toimub XVIII sajandi Inglismaal.

Etenduse juht:
JÜRI KRUUS

I VAATUS

1. pilt.

Kevadpäev isa Trulove'i väikeses mõisas. Anne Trulove ja Tom Rakewell on noored ja õnnelikud. Tänu Anne'i isale ootab Tomi koht ühes Londoni pangas; kindlamale elujärjele saades võiks ta Anne'iga naituda. Tom aga ei tunne mingit tahtmist ametnikuks hakata, lootes, et Fortuuna aitab teda niigi. Ta soovib, et tal oleks raha.

Ootamatult saabub keegi võõras — Mike Shadow — teatega, et rikas onu, kelle olemasolust Tomil polnud aimugi, on teinud ta oma pärijaks. Tomil tuleb vaid Londonisse sõita, et täita formaalsused. Mike Shadow saab Tomi teenriks. Palka ei nõua Mike enne, kui on möödus üks aasta ja üks päev.

Tom ja Mike lahkuvad, õnnelik Anne jääb ootama. Elupõletaja tähelend algab.

2. pilt.

Tom ja Mike pidutsevad Londoni lõbumajas, mille perenaist tuntakse emand Goose'ina. Näidates oma «elutarkust», vastab Tom südilt ja teravmeelselt Mike Shadow' ja emand Goose'i küsimustele. Üksnes küsimus «Mis on arm?» äratab temas südametunnistuspüüni — korraks.

3. pilt.

Anne usub, et Tom, kes on ta unustanud, siiski vajab teda. Ta otsustab Londonisse sõita ja Tomi üles otsida.

II VAATUS

4. pilt.

Luksus ja suurlinna seltskonnaelu on Tomi tüüdanud. Nüüd soovib ta, et ta oleks õnnelik.

Mike näitab Tomile kuulsa tsirkusetähe, habemega imenaise Türgi Baaba pilti ja soovitab tema kätt paluda. Tom nõustub: see oleks hea nali, millega võiks kuulsaks saada.

5. pilt.

Londonisse jõudnud Anne leiab Tomi just siis, kui see toob koju oma vastlaulatatud naise. Anne ei süüdistata Tomi, vaid ennast — ju ta siis ei väärinud Tomi.

6. pilt.

Baaba lobiseb einelauas oma reisidelt toodud «varandusest». Tomi tülpunud vaikimine ärritab teda ja kutsub esile uue tiraadi, kiivusehoo ... Anne'i suhtes. Tomil õnnestub naine vaikima sundida.

Tom ärkab unenäost, milles ta on näinud masinat, mis muudab kive leivaks. Ta soovib, et unenägu oleks tõsi. Mike näitab talle just niisugust imemasinat. Tomi elutüdimus kaob, ta otsustab hakata inimkonna heategijaks. Masinaid tuleks valmistada palju. Kõik tüütud asjaajamised võtab Mike enda peale.

III VAATUS

7. pilt.

Imemasin on osutunud pettuseks ja Tomi suurejooneline ettevõte pankrotti läinud. Anne tahab Tomi näha, aga keegi ei tea, mis temast on saanud.

Oksjonipidaja Sellem müüb osavalt Tomi ja Baaba varandust. Maha müüakse ka veider kuju. See osutub... Baabaks endaks, kes hakkab laulma oma eelmises vaatuses katkenud tiraadi täpselt samast, kus see pooleli jäi. Kohtudes Anne'iga heldib Baaba ootamatult, loobub kõigest õigustest Tomile ja otsustab tsirkusesse tagasi pöörduda. Anne siirdub Tomi otsima, kelle häält on oksjoni ajal kaugusest kuulnud.

8. pilt.

Õine kalmistu. On möödunud üks aasta ja üks päev sellest, kui Mike Shadow — saatan — Tomi teenistusse astus. Nüüd nõuab ta tasuks Tomi hinge. Tomil tuleb endal valida, mil viisil elust lahkuda. Tema armupalvete peale annab saatan veel ühe šansi: kui Tom arvab ära kolm kaarti, võib ta vabaks saada. Fortuuna on Tomi poolt. Talle meenub Anne (lava tagant on kuulda Anne'i häält). «Ma ei soovi enam midagi, ütleb ta ja mõistatab õigesti kolmandagi kaardi, ärtu emanda, mille kordamine oli Shadow' kavalaim löks. Saatan on kaotanud võimu Tomi elu ja hinge üle, aga võtab temalt mõistuse.

9. pilt.

Nõdrameelsete varjupaik. Tom peab end Adoniseks ja ootab külla Veenust. Anne on lõpuks Tomi leidnud, aga Tom ei tunne teda ära ja kõnetab teda Veenusena. Tom jääb Anne'i hällilaulu saatel magama. Tuleb isa Trulove ja viib tütre koju. Ärgates avastab Tom «Veenuse» kadumise ja sureb kurvastusest.

Epiloog ja moraal:

Kes laisk ja endast palju peab, — küll saatan teab ja kiusab neid, ka teid, me kallid sõbrad!

* * *